

วิธีดำเนินการวิจัย

การวางแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะซึมเศร้าต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ในโรงพยาบาลราชวิถี ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้การวิจัยเชิงพรรณนาแบบศึกษาไปข้างหน้า (Prospective Descriptive Study) โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ระยะ ในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวกัน คือ

ระยะที่ 1 ทำการศึกษาเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะซึมเศร้า โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D
- แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป
- แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

ระยะที่ 2 ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ เมื่อกลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะซึมเศร้ามีอายุครรภ์ครบ 24 สัปดาห์ (ปลายไตรมาสที่ 2) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D
- แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะวิกฤติที่ได้รับในระะยะไตรมาสที่ 2
- แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ

ระยะที่ 3 ทำการศึกษา โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะซึมเศร้า เมื่อมีอายุครรภ์ครบ 36 สัปดาห์ (ปลายไตรมาสที่ 3) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังนี้

- แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D
- แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะวิกฤติที่ได้รับในระะยะไตรมาส

- แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรม การดูแลสุขภาพ

ซึ่งการออกแบบการวิจัยลักษณะนี้ เพื่อเป็นการศึกษาถึง ความเปลี่ยนแปลงของภาวะ
ซึมเศร้าของหญิงตั้งครรภ์กลุ่มตัวอย่างในแต่ละระยะ และเพื่อทราบถึงผลกระทบของภาวะ
ซึมเศร้าต่อพฤติกรรม การดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์
และดูแลก่อนคลอด จากหน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลราชวิถี กรมการแพทย์ กระทรวง
สาธารณสุข เนื่องจาก

1. โรงพยาบาลราชวิถี เป็นโรงพยาบาลที่มีบริการครบวงจร สถานที่ตั้งอยู่
ใจกลางเมือง การคมนาคมสะดวก
2. มีจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์ จากหน่วยฝากครรภ์ ทั้งราย
ใหม่และรายเก่าเฉลี่ยเดือนละไม่ต่ำกว่า 7,000 ราย
3. หญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์มีลักษณะแตกต่างกัน ในด้านฐานะทาง
เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และรายได้ ฯลฯ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุระหว่าง 15-49 ปี
มีอายุครรภ์ 14-18 สัปดาห์ ไม่มีประวัติเป็นโรคจิต ไม่มีความพิการหรือโรคร้ายแรงทาง
กายใดๆมาก่อน ประวัติการตั้งครรภ์และการคลอดต้องไม่มีความผิดปกติต่อไป คือคลอด
ก่อนกำหนด เด็กตายในครรภ์หรือตายคลอด การแท้งบุตร ได้รับการผ่าตัดเกี่ยวกับมดลูก
หรือผ่าตัดคลอด และความผิดปกติอื่นๆทางสูติศาสตร์ มีสุขภาพร่างกายอยู่ในเกณฑ์ปกติ
ของหญิงตั้งครรภ์ ไม่อยู่ในภาวะขาดอาหาร ติดสารเสพติด หรือใช้ยาอย่างหนึ่งอย่าง
ใดเป็นประจำ โดยดูจากรายงานการฝากครรภ์

ขนาดตัวอย่าง

เนื่องจากจำนวนประชากรจริงที่ใช้ในการวิจัยมีความไม่คงที่แน่นอน จึงคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้วิธีการตรวจนับสถิติจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติอยู่ใน Inclusion Criteria ในแต่ละเดือน ย้อนหลังไป 3 เดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2533 แล้วนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ได้จำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติตาม Inclusion Criteria ประมาณ 350 คนต่อเดือน และใช้อัตราการเกิดภาวะซึมเศร้าในขณะตั้งครรภ์ของ Kaplan (1983: 24) ซึ่งได้รายงานสรุปจากผลงานวิจัยหลายฉบับว่าพบ ร้อยละ 35-38 ผู้วิจัยเลือกใช้อัตราร้อยละ 35 ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลระยะแรก 2 เดือน โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบ Purposive random sampling ได้ขนาดตัวอย่างหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะซึมเศร้าจำนวน 245 คน เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลจริงตามระยะเวลาที่กำหนดในครั้งแรกได้หญิงตั้งครรภ์ที่มีคุณสมบัติอยู่ใน Inclusion Criteria จำนวน 385 คน และเมื่อทำการวัดภาวะซึมเศร้าในกลุ่มตัวอย่างที่ได้แล้ว คงเหลือกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าที่จะต้องติดตามศึกษาจำนวน 138 คน เมื่อทำการศึกษาไปจนครบขั้นตอนแล้วมีรายชื่อที่ไม่สมบูรณ์ต้องคัดออกจากการศึกษาจำนวน 47 ราย เนื่องจาก

1. ผลตรวจเลือดซ้ำเพื่อตรวจหาเชื้อ HIV พบว่าให้ผลบวก 1 ราย
2. กลับไปคลอดที่ภูมิลำเนาเดิมหรือคลอดที่สถานพยาบาลอื่น 12 ราย
3. ไม่มาฝากครรภ์ตามนัดหรือฝากครรภ์ 1-2 ครั้ง แล้วไม่มาอีกเลย 34 ราย

สรุปแล้วจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อคำนวณค่าทางสถิติได้มีจำนวน 91 ราย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. อายุ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ของครอบครัว สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนาเดิม และลำดับที่ของการตั้งครรภ์

2. ลักษณะและสภาพแวดล้อมในครอบครัว ได้แก่ทัศนคติต่อสามี ลักษณะที่อยู่อาศัย จำนวนบุตรที่ต้องเลี้ยงดูเอง ความสัมพันธ์ของบิดามารดาของหญิงตั้งครรภ์ ประวัติความผิดปกติทางอารมณ์ และจิตใจของสมาชิกในครอบครัว
3. ภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะของการตั้งครรภ์ ได้แก่ ปัญหาครอบครัวที่ประสบบ่อย และภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในระยะ 3 เดือนก่อนการสัมผัสแต่ละครั้ง
4. สภาพจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพโดยทั่วไป ความต้องการของสามีและภรรยาต่อการตั้งครรภ์ ความต้องการเพศบุตรของสามีและภรรยา ความคิดเห็นของญาติผู้ใหญ่ต่อการตั้งครรภ์ การคุมกำเนิด การมีเพศสัมพันธ์กับสามี ในระหว่างตั้งครรภ์ ความวิตกกังวลกลัวในขณะตั้งครรภ์ ลักษณะของการต่อสู้กับปัญหา
5. การได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากสังคม ได้แก่ บุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหาหรือมีเรื่องไม่สบายใจ และแหล่งของข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์ และการปฏิบัติตัวในระหว่างตั้งครรภ์

ตัวแปรตาม คือ ภาวะซึมเศร้า

ตอนที่ 2 ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะซึมเศร้า

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. คะแนนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์
2. ความผิดปกติหรือภาวะแทรกซ้อนในระยะตั้งครรภ์
3. ปัญหาและภาวะแทรกซ้อนเมื่อคลอด และปัญหาสุขภาพของทารกเมื่อคลอด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยซึ่งมีทั้งหมด 3 ฉบับ คือ
- ฉบับที่ 1** แบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมีทั้งหมด 5 ส่วนคือ
- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา การศึกษา อาชีพ รายได้ครอบครัว สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนาเดิม ลำดับที่ของการตั้งครรภ์ มีทั้งหมด 9 ข้อ
- ส่วนที่ 2 : ข้อมูลด้านลักษณะและสภาพแวดล้อมในครอบครัว ได้แก่ทัศนคติต่อสามี ลักษณะที่อยู่อาศัย จำนวนบุตรที่ต้องเลี้ยงดู สถานภาพการสมรสและความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความผิดปกติทางอารมณ์และจิตใจของบุคคลในครอบครัว มีทั้งหมด 7 ข้อ
- ส่วนที่ 3 : ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในขณะตั้งครรภ์ ได้แก่ ปัญหาครอบครัวที่พบบ่อยที่สุด และภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในระยะ 3 เดือนก่อนการสัมภาษณ์ มีทั้งหมด 2 ข้อ
- ส่วนที่ 4 : ข้อมูลด้านสภาวะจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพโดยทั่วไป ลักษณะการต่อสู้ปัญหา ความต้องการของสามีและภรรยาต่อการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ความต้องการเพศบุตรของสามีและภรรยา ความรู้สึกของญาติต่อการตั้งครรภ์ ความวิตกกังวลกลัวในขณะตั้งครรภ์ การคุมกำเนิดและการมีเพศสัมพันธ์ มีทั้งหมด 11 ข้อ
- ส่วนที่ 5 : ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากสังคม ได้แก่ บุคคลที่ให้ความช่วยเหลือระดับประคองจิตใจและอารมณ์ แหล่งที่ได้รับความรู้หรือข่าวสารเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการปฏิบัติตนในระหว่างตั้งครรภ์ มีทั้งหมด 2 ข้อ (ภาคผนวก ค.)
- ฉบับที่ 2** แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D (Center for Epidemiologic Studies-Depression Scale) เป็นแบบทดสอบที่สถาบันสุขภาพจิตแห่งสหรัฐอเมริกา (National Institute of Mental Health) ได้รวบรวมและปรับปรุงจาก

แบบสอบถามภาวะซึมเศร้ามาตรฐานที่ใช้กันแพร่หลาย ได้แก่ Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI), Depression Scales ของ Zung, Beck, Raskin และ Gardner มีทั้งหมด 20 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับอาการของภาวะซึมเศร้า 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มความนึกคิด (Cognitive believes) มี 7 ข้อ
2. กลุ่มอารมณ์ความรู้สึก (Affective feeling) มี 7 ข้อ
3. กลุ่มพฤติกรรม (Behavioral manifestation) มี 2 ข้อ
4. กลุ่มอาการทางกาย (Somatic disturbance) มี 4 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นแบบ positive 4 ข้อ และ negative 16 ข้อ เรียงกระจายปะปนกัน ผู้ตอบสามารถทำเองได้ (Self-report questionnaire)

โดยให้เลือกตอบความถี่ของอาการหรือความรู้สึกซึ่งมี 4 ระดับ คือ

ไม่เลย	มีค่าคะแนนเท่ากับ 0
นานๆ ครั้ง	มีค่าคะแนนเท่ากับ 1
ค่อนข้างบ่อย	มีค่าคะแนนเท่ากับ 2
บ่อยครั้ง	มีค่าคะแนนเท่ากับ 3

คำถาม positive จะให้คะแนนกลับกันเป็นตรงกันข้าม คะแนนรวมจะอยู่ระหว่าง 0-60 คะแนน โดยใช้ cut-off score ที่ระดับ 16 คะแนน หรือสูงกว่าขึ้นไป เป็นคะแนนตัดสินว่าบุคคลนั้นมีภาวะซึมเศร้า แบบทดสอบนี้มีค่า Sensitivity เท่ากับร้อยละ 64 ค่า Specificity เท่ากับร้อยละ 94 และมีค่า Reliability จากการวัด Internal consistency ในประชากรทั่วไปเท่ากับ .85 ในกลุ่มผู้ป่วยโรคซึมเศร้าเท่ากับ .90 (Boyd และคณะ, 1982: 1195-1200; Myers และ Weissman, 1980: 1081-1083 และ Radloff, 1977: 385-401)

แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D ฉบับแปลเป็นภาษาไทย ดวงใจ กสานติกุล และคณะ (2529: 177-187) ได้นำมาใช้และนำไปทดสอบหาความเที่ยงตรง และหาความเชื่อถือได้ โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิทยาลัยพาณิชยการ

พระนครจำนวน 30 คน อายุระหว่าง 18-25 ปี (กลุ่มที่มีสุขภาพจิตปกติ)และ
นำไปทดสอบกับผู้ป่วยโรคซึมเศร้าจำนวน 30 คน ที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยเดียวกันพบว่าแบบทดสอบภาวะซึมเศร้ามีความเที่ยงตรงจริง โดยเกณฑ์เฉลี่ยของกลุ่ม
ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าสูงกว่านักศึกษา (กลุ่มที่มีสุขภาพจิตปกติ) อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .0005 และหาความเชื่อถือได้โดยใช้วิธี Cronbach method
พบว่า แบบทดสอบ CES-D มีค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ .82 (ภาคผนวก ค.)

ฉบับที่ 3 แบบวัดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ลักษณะของ
คำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ

- 0 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนไม่ดี
- 1 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนค่อนข้างดี
- 2 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนดี

แบบวัดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ด้าน คือ

1. ด้านโภชนาการ มีจำนวน 15 ข้อ
2. ด้านการรักษาสุขภาพร่างกาย และการป้องกันความเจ็บป่วย
มีจำนวน 17 ข้อ
3. ด้านการรักษาสุขภาพจิต มีจำนวน 10 ข้อ

(ภาคผนวก ค.)

การแปลผล

ด้านโภชนาการ

- 0 - 9 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนไม่ดี
- 10 - 20 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนค่อนข้างดี
- 21 - 30 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนดี

ด้านการรักษาสุขภาพร่างกายและการป้องกันความเจ็บป่วย

- 0 - 10 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนไม่ดี
- 11 - 23 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนค่อนข้างดี
- 24 - 34 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนดี

ด้านการรักษาสุขภาพจิต

- 0 - 6 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนไม่ดี
- 7 - 13 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนค่อนข้างดี
- 14 - 20 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนดี

พฤติกรรมการดูแลสุขภาพรวมทุกด้าน

- 0 - 27 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนไม่ดี
- 28 - 56 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนค่อนข้างดี
- 57 - 84 คะแนน หมายถึง การปฏิบัติตนดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เก็บรวบรวมข้อมูล จากรายงานการฝากครรภ์ (Pregnancy Record) และรายงานการคลอด (Labour Record) เกี่ยวกับน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในระหว่างตั้งครรภ์ ภาวะแทรกซ้อนในขณะตั้งครรภ์ อายุครรภ์เมื่อคลอด ชนิดของการคลอด น้ำหนักของทารกแรกคลอด และความผิดปกติของทารกเมื่อแรกคลอด ซึ่งข้อมูลเหล่านี้นำมาเป็นข้อบ่งชี้ถึงภาวะการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์ (ภาคผนวก ค.)

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการตรวจสอบตามขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (ภาคผนวก ก.) เป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนในเนื้อหาของการสัมภาษณ์ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง
2. นำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดลองใช้ (Try out) โดยนำไปสัมภาษณ์หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ 36-40 สัปดาห์ จำนวน 30 คน จากหน่วยฝากครรภ์ โรงพยาบาลราชวิถี เพื่อหาความสมบูรณ์ของเครื่องมือในด้านความบกพร่องของภาษา และเทคนิคในการตั้งคำถาม รวมทั้งระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์แต่ละราย หลังจากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) จากการวัดความสอดคล้องภายใน (Measures of internal consistency) ครอนบาช (Cronbach) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) คือ

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S^2_i}{S^2_x} \right]$$

เมื่อ n = จำนวนข้อสอบ

S^2_i = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนผู้รับการทดสอบทั้งหมด หรือกำลังสองของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของคะแนนของผู้รับการทดสอบทั้งหมด

และหาค่าอำนาจจำแนกโดยการทดสอบสมมติฐานและหาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของคะแนนของแต่ละบุคคล หาค่าชี้แห่งความเป็นอิสระของเศษและส่วน

จากสูตร

$$F = \frac{MS_p}{MS_e}$$

เมื่อ F = อัตราส่วนของชี้แห่งความเป็นอิสระ

MS_p = ความแปรปรวนระหว่างบุคคล

MS_e = ความแปรปรวนของส่วนที่เหลือ

หาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของคะแนนของแต่ละบุคคล

จากสูตร

$$SE = \sqrt{\frac{SS \text{ ของส่วนที่เหลือ}}{df \text{ ระหว่างบุคคล}}}$$

แบบวัดภาวะซึมเศร้ามีค่าความเชื่อถือได้โดย Cronbach method เป็น 0.75 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของคะแนนของแต่ละบุคคลเป็น 3.64 หน่วยคะแนน และโดยเฉลี่ยแบบวัดภาวะซึมเศร้า สามารถจำแนกบุคคลได้ที่ระดับความมีนัยสำคัญ.01

แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์ มีค่าความเชื่อถือได้โดย Cronbach method เป็น 0.53 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของคะแนนของแต่ละบุคคลเป็น 3.72 หน่วยคะแนน และโดยเฉลี่ยแบบสอบถามนี้สามารถจำแนกบุคคลได้ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 เมื่อนำแบบสอบถามนี้ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างหลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้ว พบว่ามีค่าความเชื่อถือได้เป็น 0.70

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จะผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ นำข้อมูลมาลงรหัส บันทึกข้อมูล แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for the Social Sciences) ที่ศูนย์บริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เป็น การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลด้านลักษณะและสภาพแวดล้อมในครอบครัว ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในขณะตั้งครรภ์ ข้อมูลด้านสภาวะจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากสังคม ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะแทรกซ้อนในขณะตั้งครรภ์ ชนิดการคลอด น้ำหนักของทารกแรกคลอด ความผิดปกติและปัญหาของทารกแรกคลอด จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะซึมเศร้าในแต่ละระยะของการตั้งครรภ์ โดยคำนวณเป็นร้อยละและนำเสนอในรูปของตารางร้อยละ

2. ใช้สถิติ t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์ ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีภาวะ

ชิมเส้รำและมีภาวะชิมเส้รำ ในแต่ละระยะของการตั้งครรภ์

การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ขณะตั้งครรภ์
มีดังนี้คือ

ด้านโภชนาการ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0 - 9.49	หมายถึง	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับไม่ดี
9.50 - 20.49	"	การปฏิบัติตน อยู่ในระดับค่อนข้างดี
20.50 - 30	"	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับดี

ด้านการรักษาสุขภาพร่างกายและการป้องกันกาเจ็บป่วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0 - 10.49	หมายถึง	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับไม่ดี
10.50 - 23.49	"	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับค่อนข้างดี
23.50 - 34	"	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับดี

ด้านการรักษาสุขภาพจิต

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0 - 6.49	หมายถึง	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับไม่ดี
6.50 - 13.49	"	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับค่อนข้างดี
13.50 - 20	"	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับดี

รวมทุกด้าน

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0 - 27.49	หมายถึง	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับไม่ดี
27.50 - 56.49	"	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับค่อนข้างดี
56.50 - 84	"	การปฏิบัติตนอยู่ในระดับดี

3. คำนวณหาความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะชิมเส้รำกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ขณะตั้งครรภ์ของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละระยะของการตั้งครรภ์ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) และทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สถิติ t-test

การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีเกณฑ์เทียบระดับ ดังนี้คือ (ประคอง กรรณสูตร, 2525: 113)

ค่าระหว่าง $\pm .70 - 1.00$ มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

ค่าระหว่าง $\pm .30 - .69$ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าระหว่าง $\pm .00 - .29$ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way analysis of variance ANOVA) ระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะซึมเศร้า ในระยะตั้งครรภ์ต่างกัน 4 กลุ่ม ด้วยการทดสอบค่าเอฟ (F - test) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นำมาทดสอบระหว่างกลุ่มทีละคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe method)

กลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะซึมเศร้าในระยะตั้งครรภ์ต่างกัน 4 กลุ่ม มีดังนี้คือ

กลุ่ม 1 มีภาวะซึมเศร้าในระยะตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 1

กลุ่ม 2 มีภาวะซึมเศร้าในระยะตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 1 และ 2

กลุ่ม 3 มีภาวะซึมเศร้าในระยะตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 1 และ 3

กลุ่ม 4 มีภาวะซึมเศร้าในระยะตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 1, 2 และ 3

5. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาตัวแปรที่มีอิทธิพล และสามารถเป็นตัวพยากรณ์ภาวะซึมเศร้ากับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์ และอิทธิพลกับความสามารถเป็นตัวพยากรณ์ของภาวะซึมเศร้าต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์

การเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยเริ่มทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะแรก ตั้งแต่ 12 มิถุนายน ถึง 14 สิงหาคม 2534 ระหว่างเวลา 8.30-12.00 น. ทุกวันทำการ ที่หน่วยฝากครรภ์โรงพยาบาลราชวิถี โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบประวัติจากแบบบันทึกการฝากครรภ์ เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตาม Inclusion Criteria และเป็นผู้ให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย ซึ่งจะทำการสัมภาษณ์เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้รับการตรวจครรภ์เรียบร้อยแล้ว ด้วยแบบ

สอบถามฉบับที่ 1, 2 และ 3 จะได้กลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะซึมเศร้าและไม่มีภาวะซึมเศร้า

2. ติดตามศึกษากลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าไปจนถึงระยะคลอด โดยวิธีการดังต่อไปนี้

2.1 สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะซึมเศร้าอีก 2 ครั้ง โดยใช้แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES-D และ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพขณะตั้งครรภ์ (แบบสอบถามฉบับที่ 2 และ 3) เมื่อกลุ่มตัวอย่างตั้งครรภ์ครบไตรมาสที่ 2 (อายุครรภ์ 24-28 สัปดาห์) และไตรมาสที่ 3 (อายุครรภ์ 36-40 สัปดาห์)

2.2 จัดบันทึกภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างในขณะตั้งครรภ์ จากแบบบันทึกการฝากครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างแต่ละราย เกี่ยวกับน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นทั้งหมดตลอดระยะเวลาตั้งครรภ์ ความผิดปกติและภาวะแทรกซ้อนในขณะตั้งครรภ์ซึ่งตรวจพบโดยสูติแพทย์

2.3 ทบทวนรายงานการคลอดของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ ชนิดของการคลอด น้ำหนักทารกแรกคลอด ความผิดปกติและปัญหาของทารกเมื่อแรกคลอด

3. รวมระยะเวลาในการศึกษาติดตามกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายจนครบชั้นตอน ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 8 เดือน

4. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีผู้ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ท่าน เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในฝ่ายสูติกรรม โรงพยาบาลราชวิถี ซึ่งได้มีการประชุมเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการใช้แบบสอบถามในแต่ละข้อ วิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีคู่มือในการสัมภาษณ์ (ภาคผนวก ง.) และ มีการทดลองปฏิบัติก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลจริง